

ІНТЕГРАЛЬНИЙ ІНДИКАТОР ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПРОВІДНО-КАНАЛІЗАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА

*Андренко О. А., канд. екон. наук, Мордовцев С. М., канд. техн. наук,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

Фінансово-економічна безпека комунальних підприємств водопровідно-каналізаційного господарства України істотно залежить від рівня фінансового потенціалу підприємств галузі. Необхідність капітального ремонту мереж водопроводу і каналізації, оновлення зношеного обладнання та транспортних засобів потребує значних фінансових витрат. У той же час, постійне зростання собівартості послуг та інших операційних витрат при обмеженні тарифів призводить до того, що переважна більшість комунальних підприємств галузі є збитковими. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств водопостачання дозволяє скласти галузеві рейтинги, що, в перспективі, дає можливість виявити причини нестійкого фінансового стану підприємств-аутсайдерів та розробити програми оздоровлення фінансового потенціалу.

Узагальнення теоретичних та методичних розробок стосовно інтегральної оцінки фінансового стану підприємств засвідчує відсутність єдиного підходу до відбору системи показників-індикаторів, які формують інтегральний індикатор. У той же час, Міністерство фінансів України в 2016 р затвердив Порядок, [1], в якому запропонована модель інтегрального показника фінансового стану підприємств різних галузей. Для підприємств водопостачання інтегральний показник обчислюється за формулою:

$$Z = 0,025K_1 + 1,9K_2 + 0,45K_3 + 1,4K_4 + 0,03K_5 - 0,5 \quad (1)$$

де K_1 – коефіцієнт покриття; K_2 – коефіцієнт фінансової незалежності; K_3 – коефіцієнт рентабельності продажів за фінансовими результатами операційної діяльності; K_4 – коефіцієнт рентабельності активів чистим прибутком; K_5 – коефіцієнт оборотності оборотних активів.

Висновок про якість фінансового стану підприємства робиться на основі присвоєння йому класу згідно з інтерпретацією значень інтегрального показника [1]. Класи за рівнем фінансового стану слід інтерпретувати таким чином:

клас 1 – високий рівень спроможності виконувати зобов'язання та найменша ймовірність дефолту;

клас 2 – достатній рівень спроможності виконувати свої зобов'язання та незначна ймовірність дефолту;

клас 3 – нижче середнього рівня спроможності виконувати зобов'язання;

клас 4 – фінансовий стан є нестабільний і свідчить про наявність ознак неплатоспроможності;

клас 5 – високий рівень ймовірності дефолту.

Аналіз фінансового потенціалу нерозривно пов'язаний з оцінкою кризового стану підприємства та рівня його кредитоспроможності. Постановою НБУ затверджено Положення, в якому запропонована модель інтегрального показника кредитоспроможності для підприємств усіх галузей [2]. Для

підприємств водопостачання інтегральний показник обчислюється за формулою:

$$Z = 1,719 + 0,648X_1 + 0,662X_2 + 0,476X_3 + 0,596X_4 + 0,468X_5 \quad (2)$$

де показники X_k ($k=1$ до 5) характеризують період повного обороту запасів; спроможність обслуговування боргу валовим прибутком; спроможність фінансування чистих неопераційних витрат за результатами операційної діяльності; період повного обороту кредиторської заборгованості; період повного обороту дебіторської заборгованості, відповідно.

За результатами розрахунку інтегрального показника кожному підприємству галузі присвоюється клас боржника [2].

У таблиці 1 наведено результати розрахунку інтегральних показників (1) і (2) з присвоєнням класу для двадцяти підприємств водопостачання та водовідведення, що функціонують в обласних центрах України.

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз моделей інтегральної оцінки підприємств водопостачання

Підприємство	Модель оцінки фінансового стану [1]			Модель оцінки кредитоспроможності [2]		
	Інтегральний показник фін.стану	Клас	Позиція в рейтингу	Інтегральний показник боржника	Клас	Позиція в рейтингу
КП «Водоканал» Запорізька ДМ	1,169	1	1	2,106	4	7
МКП «Хмельницькводоканал»	1,145	1	2	2,395	4	5
КП «Чернівціводоканал»	0,847	1	3	1,096	6	15
МКП «ВУ ВКГ* міста Херсона»	0,795	2	4	2,106	4	6
КП «Луцькводоканал»	0,756	2	5	1,945	5	8
КП «ВУ ВКГ міста Ужгорода»	0,709	2	6	2,571	3	3
Філія «Іефоксводоканал» Одеса	0,609	2	7	3,933	1	1
КП «Житомирводоканал» ЖМР	0,556	2	8	1,41	6	13
ЛЛМКП «Львівводоканал»	0,544	2	9	0,249	8	18
РОКПВКГ «Рівнеоблводоканал»	0,502	2	10	3,09	2	2
КП «Винницяводоканал»	0,404	2	11	-0,032	9	19-20
КП «Черкасиводоканал»	0,398	2	12	2,441	4	4
КП «Тернопільводоканал»	0,303	2	13	1,296	6	14
КП «Дніпроводоканал»	0,231	2	14	1,763	5	9
КП «Полтававодоканал»	0,204	2	15	1,567	5	11
КП Компанія «Вода Донбасу»	0,091	2	16	0,891	6	16
КП «Івано-ранківськводоканал»	-0,043	3	17	1,615	5	10
ПАТ «АК Київводоканал»	-0,192	3	18	1,538	5	12
КП «Харківводоканал»	-0,381	3	19	-0,032	9	19-20
ОКВП «Дніпро-Кіровоград»	-0,481	3	20	0,636	7	17

Результати розрахунку показали, що, згідно моделі (1) до першого класу віднесено тільки три підприємства: КП «Дніпроводоканал», КП

«Чернівціводоканал», МКП «Хмельницькводоканал», тому що найбільший внесок в інтегральний показник дає коефіцієнт фінансової незалежності (його значення для даних підприємств перевищує 0,8) з вагою 1,9. У той же час ці три підприємства є збитковими, що ставить під сумнів такий високий результат. На нашу думку, необхідно скоригувати вагові коефіцієнти для кожного показника.

Розрахунки згідно моделі (2) показали, що перший клас присвоєно тільки одному підприємству – Філія «Ієфоксводоканал» Одеса. Комунальні підприємства КП «Винницяводоканал», КП «Харківводоканал», КП «Львівводоканал», мають низький рівень кредитоспроможності (клас 8-9). Відзначимо, що показники ділової активності вносять найбільший внесок в інтегральний показник. При цьому відсутні важливі показники, що характеризують фінансову стійкість і платоспроможність, що ставить під сумнів об'єктивність отриманих результатів.

Для побудови моделі інтегрального інікатора фінансового стану підприємства авторами запропоновано використовувати економіко-математичну модель, основану на методі головних компонент. Обрано наступні показники: коефіцієнти покриття, фінансової незалежності, рентабельності оборотного капіталу, чистої рентабельності, оборотності оборотних активів. Використання моделі дозволило отримати інтегральний індикатор, що характеризують фінансовий стан підприємств водопостачання та водовідведення, що функціонують в обласних центрах України.

За результатами розрахунку інтегрального індикатору за показниками 2018 р шість прибуткових підприємств водопостачання ПАТ «АК КИЇВВОДОКАНАЛ», Філія «Ієфоксводоканал» Одеса, КП «Івано-Франківськводокотехпром», РОКПВКГ «Рівнеоблводоканал», КП «Черкасиводоканал» очікувано зайняли перші рядки рейтингу.

Таким чином, суперечливість підходів до оцінки фінансового стану підприємств вимагає подальшого вивчення проблеми, метою якої є розробка достовірної моделі інтегральної оцінки. Порядки обчислення інтегральних показників, які затверджено Постановами урядових органом [1-2], на нашу думку, недостатньо об'єктивно відображають дійсний фінансовий стан і рівень кредитоспроможності підприємств. Подальші дослідження цієї проблеми повинні бути спрямовані на вдосконалення моделі шляхом багаторазового тестування великої кількості підприємств різних галузей. Це дозволить визначитися з остаточним набором індикаторів, які формують інтегральний індекс.

Список використаних джерел:

1 Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара / Наказ Міністерства фінансів України № 616 від 14.07. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16/stru/page2>

2. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями / Постанова Правління Нацбанку України № 351 від

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Артем'єва О. О. канд. екон. наук, доцент, *Гордієнко Т. В.*, студентка; *Університет державної фіскальної служби України*

Однією із основних форм економічних взаємовідносин України з іноземними країнами є зовнішньоекономічна діяльність. ЗЕД відіграє головну роль у підвищенні економічного становища держави, покращення добробуту населення і зміцнення конкурентоспроможності держави та її продукту на світовому рівні. Експортні операції є значним джерелом отримання прибутку держави та підприємств.

Проблемами розвитку зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств займалися такі науковці як: О. Амоші, Ф. Бутинця, В. Бойка, П. Гайдуцького, В. Гейця, С. Дем'яненка, А. Кандиби, С. Кваші, А. Мокія, П. Саблука, М. Парсяка, С. Соколенка, А. Коверги та інших.

Метою даного дослідження є розкриття особливостей зовнішньоекономічної діяльності в сучасних економічних умовах.

Зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами, відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [1].

Необхідність товаровиробників більш прискіпливо ставитися до здійснення зовнішньоекономічної діяльності, процесу міжнародної співпраці та інтеграції викликана процесами глобалізації та диверсифікації міжнародних ринків вітчизняної продукції. Глобалізація істотно впливає на економічні, політичні та соціокультурні аспекти життєдіяльності країни. Ці наслідки особливо відчутні для України, яка цілком самостійно та цілеспрямовано рухається до євроінтеграції [2].

Так як країни, які досягли інтеграції, вирізняються більш швидкими темпами зростання економіки та рівнем життя населення, що створює передумови для захисту навколишнього середовища та покращення умов праці.

Зовнішньоекономічну діяльність підприємств ототожнюють, передусім, зі здійсненням експортних та імпортних торговельних операцій [3].